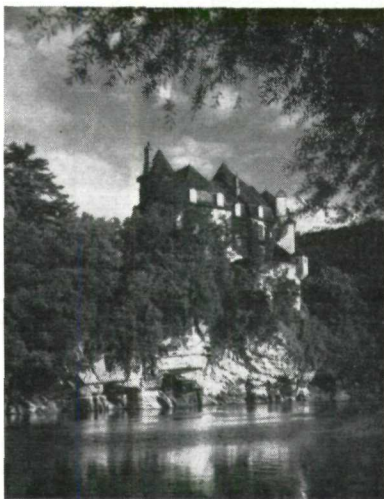

Chateau de la Tuynne

Mr. J. H. van Wijk:

Naar de oertijden van de mensheid

De tocht naar Auvergne, Causses en Dordogne, heeft een reeks aantrekkelijkheden. De eerste is: als er dertig deelnemers zijn duurt hij een dag langer en kost het hetzelfde; als er twintig zijn kost hij duurder of duurt korter. Meld U dus onverwijld aan.

De tweede is: dat drie zeer verschillende landstreken zullen worden bezocht; het eerste vluchtig, het tweede en derde met enige grondigheid. De bus voert ons immers (naar wij hopen schielijk) door Noord- en Midden-Frankrijk, maar daarna besteden we in elk geval een hele dag aan een landschap met vulkanen. De jongsten en kleinsten in het noorden van Auvergne zijn nog gaaf; van de ouderen (de Cantel had een middellijn van 60 km en was 3000 meter hoog) in het zuiden zijn nog slechts brokstukken over. Maar die brokstukken, de puys, zijn nog voldoende belangwekkend voor een bezoek, ook om hun heerlijke flora. Want als wij daar komen is het daar lente en zullen narcissen, orchideeën en allerlei andere bolgewassen ons verheugen. Niet minder dan de planten is de bodem, waarop zij groeien, belangwekkend: een geheel afgesloten granieten oergebergte, verkreukeld en gebarsten in de alpiene periode, zodat er wel een honderd vulkanen ontstonden. Dat is de moeite waard.

Evenzo belangwekkend is het gebied der Causses ten zuiden van Auvergne. Gedurende het mesozoïcum miljoenen jaren een zee, waar zich derhalve kalkrijke lagen vormden tot wel duizend meter dik. Ook dit van nature vlakke gebied is in de alpiene tijd gekraakt en gebarsten. De barsten zijn de hoofdwegen van het water geworden, dat er diepe canyons uitsleep. Die gorges zijn landschappelijk prachtig mooi. Voorts wemelt het in dit gebied van karstverschijnselen: grotten met uitzonderlijk mooie stalactieten, grotten met meren, grotten waar rivieren verdwijnen, onderaardse watervallen, en alles wat men ook wel van elders kent, maar nu in luxe-uitvoering. In deze streek zullen we een kleine week blijven met Millau als uitgangspunt.

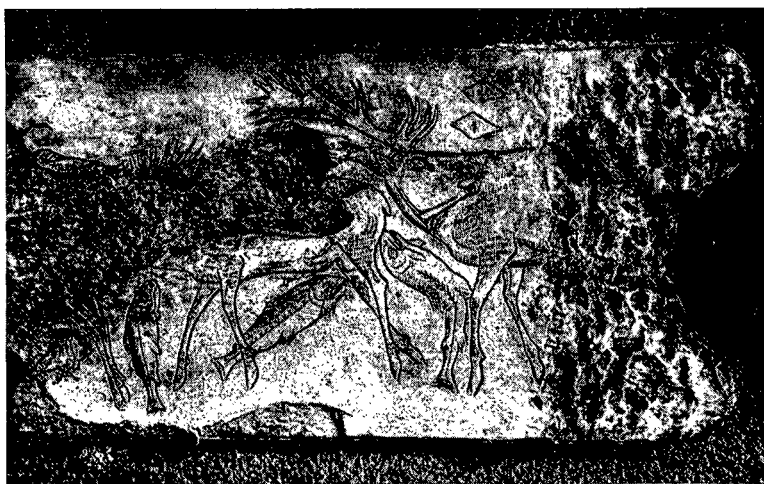
De derde verrassing wordt het gebied van Dordogne. Nabij de samenvloeiing van Dordogne en Vézère ligt het plaatsje Les Eyzies. Rondom dit plaatsje liggen in menigten de beroemdste grotten waar de voor-historische mens woonde, of zijn erediensden hield, tovenarij bedreef en zijn jagersgeloof in wandschilderingen vastlegde: le Moustier, Cro Magnon, la Mouthe, Cap Blanc, Cabrerets, Combarelles, Font de Gaume, Lascaux. Dat wordt het eerste doel van ons verblijf in Les Eyzies. Daar zullen wij de voortbrengselen van de geest onzer oervaderen ontmoeten, tussen de dertig- en tienduizend jaar oud. Daarnaast zullen landschap, planten en dieren onze aandacht boeien, gedurende de kleine week dat wij hopelijk onder onze oervaderen zullen verkeren.

Van oervaderen gesproken: deze streken zijn ook beroemd om hun kaas en hun aparte keuken. Voor deze lust des levens zullen wij ons eveneens openstellen. Het is niet uitgesloten dat we deze lusten zullen genieten in ietwat uitzonderlijke hotelletjes, maar dat moet een extra attractie voor ons zijn.

De reis terug gaat langs Chartres als enige stopplaats. Mogelijk kan daar de kathedraal worden bezichtigd met zijn buitengewoon kleurrijke vensters. Vraagt men mij: wat moeten we lezen om wat wegwijs te worden, dan antwoord ik: loop een boekhandel binnen en koop de Guides Michelin van Auvergne en de Gorges du Tarn. Voorts zijn er over Auvergne, Causses, Dordogne vele boeken in de midden-dure en heel dure series van de albums des guides bleus (Hachette) en de collection des beaux pays (Arthaux). Buitendien zijn er natuurlijk allerlei goedkopere boekjes en gidsen die men in zijn boekhandel kan gaan bekijken. Voor planten: Fournier: „*Les quatre flores de la France*”. Voor vogels: „*de Vogelgids*”. (We maken in de Cévennes kans op arenden en gieren!) Een geheel apart onderwerp is de voorhistorische mens. Post: „*De wieg der mensheid*”; Van den Broek: „*De dageraad der mensheid*”; Kleiweg de Zwaan: „*De oudste mensheid in Europa en Indonesia*”, zijn algemene inleidingen. Klei-

In been gegraveerde herten en vissen

Les Eyzies

weg de Zwaan: „*Palaeolithische Kunst*” is twintig jaar oud, maar leidt in dit onderwerp in. De belangrijkste boeken zijn: Breuil: „*Quatre cents siècles d'art pariétal*”, *Les hommes de la pierre ancienne*”, e.a.; Kühn Herbert: „*Kunst und Kultur der Vorzeit Europas; Auf den Spuren des Eiszeitmenschen; Die Felsbilder Europas*”, e.a. en Luquet: „*L'art et la religion des hommes fossiles*”. Al deze werken zijn doorgaans nogal of erg duur. Alleraardigst is het jongensboek van Hans Baumann: „*De grotten van de grote jagers*”, over Lascaux, „*Altamira en Niaux*”. Dit is een voortreffelijke inleiding. Zo juist verscheen als Pelican-book (f 3,30): Annette Laming „*Lascaux, paintings and engravings*”, een wetenschappelijke inleiding in de vele vraagstukken rondom deze grotschilderingen en hun makers.

Semoisdal in België

Naar dit gebied hopen wij einde juni een 14-daagse reis te organiseren. De standplaats is het tehuis van „Vacances et Tourisme” in Bohan.

Insekten op *Pyrola*

Met belangstelling las ik het artikeltje van P. Vroegindewij en A. K. Vogelaar in het oktobernummer van *Natura*, waarin zij hun ervaring mededelen omtrent de bestuiving van *Pyrola rotundifolia* door *Bombus terrestris*.

Ik zou de beide waarnemers willen wijzen op het artikel van Thijsse in „De Levende Natuur” van april 1932, waarin hij uitvoerig beschrijft hoe de bloemen door een hommelt bestoven worden. Hij noemt daarin ook zweefvliegen als bezoekers. Zelf heb ik de indruk, dat we van de bloembiologie van deze planten nog veel te weinig weten. Daarom zou het wel nuttig kunnen zijn, wanneer de leden van de K.N.N.V. er ook eens op gaan letten en hun waarnemingen dan aan de redactie of aan de Nat. Hist. Secr. doorzenden. Mogelijk is het ook iets voor onze Biologische Commissie om hierover eens een onderzoekje uit te lokken.

Haren (Gr.), februari 1959

Fop. I. Brouwer